

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Det föreslås att de bestämmelser som gäller försäkringsgaranti i beredskapslagen upphävs.

Lagen gäller en statsgaranti av återförsäkringsnatur, vars syfte är att trygga kontinuiteten i transporter som är viktiga för befolkningens försörjning, landets näringsliv och försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden och allvarliga störningar. Under dylika förhållanden kan statsrådet för viss tid ställa en försäkringsgaranti för en skadeförsäkring som uppfyller vissa villkor, om erforderlig återförsäkring inte finns att få på marknaden.

Tillämpningsområdet för försäkringsgarantin föreslås omfatta olika transportformer så-

som sjö-, luft-, spår- och landtrafik. Lagen föreslås också innehålla bestämmelser om maximibelopp, garantiavgift och handläggningsavgift för försäkringsgaranti.

Den av statsrådet tillsatta försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden skall för sin del kontrollera och bedöma faktorer som hänför sig till försörjningsberedskapen och sköta vissa andra utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anknytning till försäkringsgarantier. Kommissionen skall också administrera försäkringsgarantierna.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1. Nuläge	3
1.1. Lagstiftning	3
1.2. Praxis	4
1.3. Internationell utveckling och EU-lagstiftning	5
1.3.1. Sverige	5
1.3.2. Norge	6
1.3.3. Danmark	6
1.3.4. EU-rätten	6
1.4. Bedömning av nuläget	7
2. Målsättning och de viktigaste förslagen	9
3. Propositionens konsekvenser	11
3.1. Ekonomiska konsekvenser	11
3.2. Andra verkningar	12
4. Beredningen av propositionen	12
5. Samband med andra propositioner	13
DETALJMOTIVERING	13
1. Lagförslag	13
1.1. Lag om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	13
1 kap. Beviljande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	13
2 kap. Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden	16
3 kap. Särskilda bestämmelser	18
2. Närmare bestämmelser och föreskrifter	19
3. Ikraftträdande	19
4. Lagstiftningsordning	19
LAGFÖRSLAGEN	20
om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden	20

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Syftet med beredskapslagstiftningen är att garantera befolkningens trygghet och existensmöjligheter samt ett fungerande samhälle då undantagsförhållanden råder. I anslutning till detta strävar man efter att trygga tillgången till nödvändiga försäkringar för att garantera kontinuiteten för viktiga transporter med hjälp av bestämmelser om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden i beredskapslagen (1080/1991).

Undantagsförhållanden är enligt 2 § i beredskapslagen krigshot, väpnat angrepp, krig, efterkrigstillstånd och allvarlig kränkning av Finlands territoriella integritet. Undantagsförhållanden är också krig eller krigshot mellan främmande stater och en sådan allvarlig internationell spänning som innebär krigshot och som förutsätter åtgärder som är nödvändiga för höjande av Finlands försvarsberedskap, samt någon annan därmed jämförbar särskild händelse som har inträffat utanför Finland, om den kan vålla allvarlig fara för de grunder för den nationella existensen och välfärden som avses i beredskapslagen. Undantagsförhållanden är sådant allvarligt hot mot befolkningens försörjning eller mot grunderna för landets näringsliv som beror på försvårad eller förhindrad import av nödvändiga bränslen och annan energi samt råvaror och andra varor eller på någon annan till sina verkningar därmed jämförbar plötslig störning i det internationella handelsutbytet. En storolycka kan också leda till undantagsförhållanden. För att situationer skall betraktas som undantagsförhållanden förutsätts alltid att det är fråga om situationer som myndigheter inte med normala befogenheter kan få kontroll över.

Enligt 12 b § i beredskapslagen kan statsrådet under undantagsförhållanden på de villkor det anger och utan krav på motsäkerhet ställa garanti för skadeförsäkring som en försäkringsanstalt beviljat, i händelse av att skadan vid ett försäkringsfall överstiger det

maximibelopp som fastställts i garantiförbindelsen. Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas endast om skadeförsäkringen kan anses oundgänglig för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv under undantagsförhållanden och om det inte finns något adekvat återförsäkringskydd med beaktande av undantagsförhållandenas art.

Försäkringsgarantiobjekt eller den försäkrade kan vara finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon eller gods som transporteras i dem. Objektet eller den försäkrade kan även vara utländska fartyg eller fordon och gods som transporteras i dem, om godset är viktigt för Finland. Personer som arbetar i finländska eller utländska fartyg eller fordon kan vara försäkringsgarantiobjekt eller en försäkrad, om det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring. Försäkringsgarantiobjekt eller den försäkrade kan också vara någon annan förmån som är oundgänglig för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

Statens ansvar får uppgå till högst 200 miljoner euro per skada och sammanlagt högst 2 000 miljoner euro för alla skador per kalenderår. För en försäkringsgaranti kan tas ut en garantiavgift och för beslut som gäller en försäkringsgaranti en handläggningsavgift.

Ett förfarande enligt 2 kap. i beredskapslagen skall tillämpas innan en försäkringsgaranti för undantagsförhållanden, liksom även andra befogenheter enligt beredskapslagen införs. När undantagsförhållanden råder kan statsrådet genom förordning av republikens president berättigas utöva de befogenheter som föreskrivs i beredskapslagen för en tid av högst ett år åt gången. Förordningen skall genast föreläggas riksdagen för behandling. Statsrådet kan utöva de befogenheter som specificeras i förordningen, om riksdagen beslutar att förordningen skall förbli i kraft.

Om det förfarande som beskrivs ovan inte kan iakttas utan att beredskapslagens syfte äventyras avsevärt, kan genom förordning av republikens president föreskrivas att statsrådet omedelbart har rätt att utöva de befogen-

heter som anges i förordningen. En sådan förordning får utfärdas för högst tre månader åt gången, och den skall genast föreläggas riksdagen.

Statsrådet kan ställa försäkringsgarantier efter att det har fått befogenheter för det. Besluten skall genast föreläggas riksdagen för behandling. Besluten skall upphävas om riksdagen så beslutar.

När undantagsförhållandena eller förutsättningarna för tillämpningen av en försäkringsgaranti för undantagsförhållanden upphör, skall de förordningar som gäller dem upphävas. Samtidigt upphör giltighetstiden för beslut som gäller försäkringsgaranti.

Beredskapslagens 40 b—40 d § innehåller bestämmelser om försäkringsgarantikommisionen för undantagsförhållanden. Den av statsrådet tillsatta kommissionen har till uppgift att bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller försäkringsgarantier samt att bereda allmänna villkor för försäkringsgarantier och grunderna för garantiavgiften och handläggningsavgiften. Kommissionen sköter också övriga av ministeriet angivna utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anknytning till försäkringsgarantier.

Statsrådet kan under undantagsförhållanden besluta att beviljandet och administreringen av försäkringsgarantier helt eller delvis skall överföras på kommissionen.

Av statsrådets principbeslut om tryggande av samhällets livsviktiga funktioner av den 27 november 2003 framgår att i anslutning till den externa handlingsförmågan måste förutsättningarna för utrikeshandeln så långt som möjligt och enligt vad situationen tillåter tryggas i alla förhållanden. Import och export som är nödvändig för befolkningens försörjning och näringslivets verksamhet måste tryggas så störningsfritt som situationen tillåter. Särskilt viktigt är det att försöka säkerställa att EU:s inre marknad kan fungera störningsfritt. Här fästs särskild uppmärksamhet vid varor och tjänster som är livsviktiga för handelns kontinuitet samt vid infrastrukturen, som betalningsrörelse och transporter.

Enligt principbeslutet skall organiseringen av trafiken och transporterna utvecklas så att

man uppnår beredskap att reagera flexibelt på störningssituationer i varje ögonblick samt att planenligt övergå till sådana arrangemang genom vilka viktig transport och trafik tryggas under undantagsförhållanden. Särskild uppmärksamhet fästs på tryggandet av sådan transportverksamhet som behövs för fortsatt utrikeshandel.

Enligt punkt 1 i statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen (350/2002) är avsikten att genom beredskapsåtgärder trygga de grundläggande funktioner som betjänar befolkningen och stöder landets ekonomi samt tillgången på kritiskt material. Det allmänna målet är att trygga en tillräcklig försörjningsberedskap med tanke på befolkningens säkerhet och samhällets grundläggande funktioner. Utgångspunkten för beredskapen är en krissituation som räcker 12 månader och som avses i beredskapslagen och i vilken kan ingå ett sådant försvarstillstånd som avses i lagen om försvarstillstånd (1083/1991). Det centralaste hotet är en kris-situation där Finlands möjlighet att producera eller från utlandet skaffa varor och tjänster som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen tillfälligt har försvårats.

Av punkt 3 i statsrådets beslut framgår att inom de olika förvaltningsområdena vidareutvecklas lagstiftningen utgående från vilken myndigheterna kan skapa strukturer som stöder försörjningsberedskapen med tanke på sådana situationer där särskilda befogenheter enligt beredskapslagen inte är nödvändiga men där marknaden inte skapar tillräcklig försörjningsberedskap.

1.2. Praxis

De bestämmelser som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden som ingår i beredskapslagen trädde i kraft i augusti 2003. Försäkringsgarantier har inte beviljats en enda gång med stöd av dem. Före det innehöll lagstiftningen bestämmelser från 1930-talet om statens möjlighet att bevilja återförsäkringar för försäkringar som beviljats av försäkringsbolag. Men beviljandet av sådana återförsäkringar var tydligare än i dag knutet till krigstiden eller till sådana exceptionella omständigheter som direkt följer av krig.

Som en följd av de terrordåd, som inträffa-

de i Förenta Staterna den 11 september 2001, sades flygbolagens försäkringar mot krigsrisker och risker för terrordåd upp över hela världen i den utsträckning de gällde personskador och materiella skador som drabbar tredje part. På grund av de ändringar som infördes i försäkringsvillkoren för flygtrafiken var det inte längre efter terrorattacken möjligt att på återförsäkringsmarknaden teckna försäkringar som i tillräcklig omfattning skulle täcka dylika skador. Enligt lagstiftningen och luftfartsmyndigheternas föreskrifter krävs försäkringar för att flygtrafiken skall kunna fortgå, för att villkoren i leasing- och finansieringsavtal för flygbolagens materiel skall kunna uppfyllas samt för att den riskhantering som hänför sig till flygverksamheten skall kunna ordnas på en stabil grund.

Den 25 september 2001 beviljade riksdagen statsrådet tidsbundna befogenheter att bevilja statsgarantier till finländska flygbolag i fall av ovan nämnda risker (budgetserien 6/2001). Ärendet lades fram för riksdagen genom riksdagens proposition (RP 126/2001 rd), eftersom tillämpningsområdet för bestämmelserna om statens återförsäkring för krigsrisk inte omfattade dylika situationer. Riksdagen förlängde giltighetstiden för befogenheterna två gånger (budgetserien 3/2002 och 6/2002) till den 30 april 2003, men efter det att försäkringsmarknaden började fungera tillfredsställande förlängde statsrådet inte längre giltighetstiden för garantierna efter den 31 oktober 2002.

Till en början omfattade garantin de luftfartyg som tillhör tio finländska bolag som bedriver internationell flygtrafik. Då förhållandena småningom stabiliserades blev bolagen stegvis utanför och då garantierna gick ut i oktober 2002 omfattade garantin endast tre bolag utöver Finnair Abp. Som mest täckte garantin skador till ett belopp av högst en miljard dollar, dock högst 1 1/2 miljard euro per skadefall. Staten mottog inga krav på ersättningar under den tid garantierna var i kraft.

I garantiavgifter inflöt till staten sammanlagt ca 4,8 miljoner euro. Överenskommelse uppnåddes om beviljandet av statsgarantier och om principerna för garantiavgifter i Europeiska unionens råd samt bland EU-ländernas ekonomi- och finansministrar

(Ecofin) och trafik- och telekommunikationsministrar.

Statsrådet tillsatte försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden för mandattiden 1.2.2004—31.12.2006. Kommissionen har berett de allmänna villkor som skall tillämpas på försäkringsgarantier för undantagsförhållanden. Den har också speciellt utrett nuvarande försäkringsarrangemang för sjö- och lufttrafik. Dessutom har kommissionen utrett internationell, i synnerhet nordisk, praxis när det gäller statens deltagande i försäkringar under undantagsförhållanden.

1.3. Internationell utveckling och EU-lagstiftning

1.3.1. Sverige

Sverige har en lag om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.; 1999:890. Lagens fjärde kapitel gäller statlig försäkring. De centrala bestämmelserna i kapitlet tillämpas om Sverige är i krig. Dessutom kan regeringen bestämma att bestämmelserna skall tillämpas under särskilda förhållanden som beror på krig utanför Sveriges gränser, att Sverige har varit i krig eller krigsfara. En sådan föreskrift skall underställas riksdagen inom en månad från utfärdandet.

Staten får meddela skadeförsäkring på transportområdet mot krigsrisk. Försäkring får dessutom meddelas mot risk att egendom läggs under embargo eller uppbringas eller utsätts för annan liknande åtgärd av främmande stat eller av den som där tagit eller försöker ta makten. Försäkring mot risker som avses ovan får staten också meddela i fråga om egendom som har lagrats i utlandet för införsel till Sverige eller i anslutning till utförsel från Sverige. Dessutom får staten avge återförsäkring av sådana försäkringar som har meddelats ovan.

Försäkringsärenden behandlas av Krigsförsäkringsnämnden. Nämnden får meddela sådan försäkring endast när det är av väsentlig betydelse för försvarsanstängningarna, folkförsörjningen eller näringslivet.

Nämnden får, med avseende på den tid det råder krigsförhållanden, träffa avtal med för-

säkringsgivare om övertagande av sådana bopande försäkringar som avses ovan. Nämden får också träffa motsvarande avtal om återförsäkring för skadeförsäkring.

1.3.2. Norge

Norge har en lag om statlig krigsförsäkring (lov om statleg varekrigsforsikring; 2003-12-12 nr 115). Staten kan bevilja transportförsäkringar för krig, krigsrisker eller krissituationer som avviker från det normala i Norge eller utomlands, om dessa inverkar på Norges förmåner och kan störa utbud och godstransporter och om det inte finns något privat försäkringsutbud. Krissituationer som avviker från det normala hänför sig inte till krig eller krigsrisk, utan med dem avses allvarliga händelser som gäller normal verksamhet, i regel dock inte politiska oroligheter eller strejker.

Försäkringen kan beviljas för gods som förs in i landet, förs ut ur landet och transporteras inom landet samt för sådana godstransporter mellan utländska stater som hänför sig till Norges förmåner. Försäkringen kan också gälla norska rederier och tidsbefraktares frakt på resebasis samt fraktarvoden och haveripengar som norska försäkringstagare ansvarar för. Försäkringen kan täcka även andra förmåner, om den anses motiverad. Det kan t.ex. vara befogat att täcka till transporter anknutna krigsrisker som inte gäller norska förmåner, men där täckning är motiverad av särskilda skäl eller utgör en folkrättslig plikt.

För daglig administrering av krigsförsäkringsärenden kan tillsättas ett särskilt organ som består av personer som besitter tillräcklig kompetens inom försäkringsområdet. Organet har ett eget sekretariat.

1.3.3. Danmark

Danmark har en lag om krigsförsäkringar för fartyg (lov om krigsforsikring af skibe; 1997-06-10 nr 387). Den tillämpas på fartyg som seglar under dansk flagg och vilkas storlek är 20 bruttoregisterton eller större och som är i kommersiellt bruk. Lagen tillämpas inte på fartyg vilkas värde understiger en miljon kronor (134 000 euro), fritidsbåtar, danska statens fartyg och i regel inte på fis-

kefartyg.

I Danmark finns Krigsforsikringsinstituttet. Rederierna är i regel skyldiga att försäkra fartyg som omfattas av agens tillämpningsområde för krigsskada hos Krigsforsikringsinstituttet. Med krigsskada avses oberoende av i vilken form den förekommer sådan skada som uppkommer till följd av krig eller krigsliknande händelser eller krig mellan två eller flera stormakter (Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och Förenta Staterna). Som krigsskada betraktas också skador till följd av uppror och oroligheter under krig eller som hänför sig till krig.

Danmarks ekonomi- och näringsminister beslutar om försäkringstiden, dvs. om när Krigsforsikringsinstituttets ansvar börjar och slutar. I praktiken är beslutet bundet till om det finns försäkringar för krigsskador på försäkringsmarknaden. Beslut om när försäkringstiden skall börja kan fattas t.ex. om återförsäkringarna har sagts upp i fråga om krigsskador. Syftet är att säkerställa att handelsflottan har ett tillräckligt försäkrings-skydd.

Lagen innehåller även bestämmelser bl.a. om Krigsforsikringsinstituttets sammansättning, försäkringsavgifter och anmälandet av skador.

1.3.4. EU-rätten

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/68/EG om återförsäkring och om ändring av vissa av rådets direktiv som gäller direkt försäkring utfärdades den 16 november 2005. Enligt artikel 1 skall direktivet tillämpas på rätten att starta och driva självständig återförsäkringsverksamhet, utövad av återförsäkringsföretag som uteslutande bedriver återförsäkringsverksamhet och som är etablerade i en medlemsstat eller som önskar etablera sig där.

Utänför tillämpningsområdet blir bl.a. sådan återförsäkringsverksamhet som bedrivs eller till fullt belopp garanteras av medlemsstaternas regeringar då medlemsstaten av skäl som hänför sig till ett viktigt allmänt intresse fungerar som sista möjliga försäkringsgivare även under sådana förhållanden då det inte går att få ett tillräckligt kommersiellt försäkringsskydd. Enligt punkt 13 i di-

rektivets ingress bör brist på återförsäkrings-skydd på affärsmässiga grunder huvudsakligen betyda en marknadssituation som karakteriseras av uppenbar brist på försäkringserbjudanden, även om överdrivna försäkringspremier dock i sig själv inte bör innebära att detta återförsäkringsskydd på affärsmässiga grunder är inadekvat.

I artikel 5 i direktivet konstateras i anslutning till tillåtna företagsformer för återförsäkringsföretag att medlemsstaterna också, där så är lämpligt, får etablera företag inom ramen för gällande offentligrättslig lagstiftning, förutsatt att ändamålet för sådan verksamhet är återförsäkringsrörelse på villkor som motsvarar dem som gäller för privaträttsliga företag.

Artikel 87 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen gäller statligt stöd. Om inte annat föreskrivs i EG-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Förenligt med den gemensamma marknaden är bl.a. stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi.

Av artikel 297 i grundfördraget framgår indirekt att medlemsstaterna kan avvika från skyldigheterna enligt grundfördraget genom åtgärder som en medlemsstat kan se sig tvungen att vidta vid allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av lag och ordning, i händelse av krig eller vid en allvarlig internationell spänning som innebär krigsfara eller för att fullgöra de skyldigheter den har tagit på sig i syfte att bevara fred och internationell säkerhet.

1.4. Bedömning av nuläget

För närvarande strävar man efter att ha ett tillräckligt försäkringsskydd för transporter som är viktiga för befolkningens försörjning, näringslivet och försörjningsberedskapen under undantagsförhållanden i sista hand genom en försäkringsgaranti för undantagsför-

hållanden. Tillräckliga försäkringar behövs för att transporter ska kunna fortsätta, vilket beror på lagstiftningen och myndigheternas föreskrifter samt finansieringsavtal för fartyg och fordon. Försäkringar är också nödvändiga för att riskhanteringen skall kunna ordnas på vederbörligt sätt.

Av nämnda orsaker är det nödvändigt att säkerställa ett tillräckligt försäkringsskydd för transporter även under exceptionella förhållanden. I de nordiska länder som man har utfört jämförelser med har man kommit till samma resultat, eftersom de har bestämmelser om statliga försäkringar som tjänar detta syfte.

Det finns ingen praktisk erfarenhet av hur de gällande försäkringsgarantibestämmelserna fungerar. Hur väl bestämmelserna fungerar kan dock bedömas vid presumtiva situationer som kräver beviljande av en försäkringsgaranti och även utgående från de statsgarantier som beviljades flygbolagen efter terrordåden i september 2001. Bestämmelserna är problematiska i fråga om tillämpningsområde, maximibelopp och förfarandet för ibruktagande när det gäller försäkringsgarantier.

För att en försäkringsgaranti för undantagsförhållanden skall kunna beviljas krävs bl.a. att det råder sådana undantagsförhållanden som definieras i beredskapslagen. Under punkt 1.1 redogörs närmare för undantagsförhållanden som kan utgöra omständigheter som hör samman med krig, storolyckor och vissa andra omständigheter som kan vålla allvarlig fara för grunderna för den nationella existensen och välfärden, grunderna för befolkningens försörjning eller landets näringsliv. För att en situation skall betraktas som undantagsförhållanden förutsätts alltid också att det är fråga om en situation som myndigheterna inte behärskar med normala befogenheter.

En av justitieministeriet tillsatt kommission har utarbetat ett förslag till ny beredskapslag (Justitieministeriet. Kommittébetänkande 2005:2). Bl.a. föreslås att definitionen på undantagsförhållanden delvis ändras. Enligt förslaget skall t.ex. definitionen innehålla ett omnämnande av pandemi som kan jämföras med en synnerligen allvarlig storolycka. Dessutom vill man bättre än hittills betona att

undantagsförhållanden, utöver att det kan vara fråga om tillgången på råvaror, dessutom kan vara fråga om situationer där t.ex. funktionen hos informationssystem eller logistiska system är rubbad.

Med tanke på försäkringsgarantin för undantagsförhållanden är problemet såväl med den nuvarande som med den föreslagna definitionen av undantagsförhållanden att det i vissa situationer skulle vara motiverat att bevilja en försäkringsgaranti även om kännetecknen för undantagsförhållanden inte uppfylls. I praktiken är omständigheterna då som helhet betraktade inte sådana att de i fråga om graden av allvar kan definieras som sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Men de leder ändå till att fartygs- eller fordonstrafiken försvåras i den utsträckning att det uppkommer betydande störningar för befolkningens försörjning, näringslivet eller försörjningsberedskapen.

Som en följd av terrordåden i september 2001 skulle flygtrafiken ha upphört utan statsgarantier då det inte fanns tillräckliga säkerheter på marknaden för detta hot. Omständigheterna var emellertid inte sådana att det skulle ha varit fråga om sådana undantagsförhållanden i Finland som avses i beredskapslagen. Sjötransporter kan drabbas av liknande problem t.ex. till följd av oroligheter inom oljeproducerande områden och landtransporter av oroligheter i transitländer när det gäller produkter som är viktiga för Finland.

Försörjningsberedskapscentralen bedömer utgående från statsrådets beslut om målen med försörjningsberedskapen att värdet av den import som är kritisk för försörjningsberedskapen är ca 27 miljarder euro per år, vilket utgör nästan 70 % av värdet på totalimporten som uppgår till ca 40 miljarder euro. Ifall nödvändiga maskiner och nödvändig utrustning för produktionsverksamheten samt import av transportmedel inte beaktas, är värdet av den kritiska importen ca 17 miljarder euro vilket fortfarande är mer än 40 % av värdet av totalimporten. Importen består av livsmedel, råvaror och komponenter för industriella ändamål, energiprodukter och läkemedel. Ca 70 % av Finlands import sköts med sjötransporter. Flygfrakts andel är kvantitativt sett liten, men den står för mer än

6 % av värdet av importen.

De gällande maximibeloppen för försäkringsgarantin för undantagsförhållanden kan betraktas som underdimensionerade med tanke på försörjningsberedskapen. Statens ansvar får för närvarande uppgå till högst 200 miljoner euro per skada och sammanlagt högst 2 000 miljoner euro för alla skador per kalenderår. Maximibeloppet per kalenderår är lågt jämfört med värdet av den kritiska importen med tanke på försörjningsberedskapen. Dessutom är beloppen av försäkringsgarantier för eventuella försäkringsgarantiobjekt ofta större än det nuvarande maximibeloppet per skada. Detta beror förutom på nyttighetens pris även på att transportmaterielens värde särskilt inom sjö- och lufttrafiken är synnerligen högt. Dessutom är minimibeloppet av ansvarsförsäkringar för luftfartyg som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 785/2004 om försäkringskrav för lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer som högst 700 miljoner SDR (840 miljoner euro). Följden av de nuvarande maximibeloppen av försäkringsgarantin är att då försäkringsgarantier beviljas blir man i praktiken tvungen att snabbt begära utökade befogenheter av riksdagen för beviljande av garantier.

Beviljandet av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden föregås alltid av ett beslutsförfarande enligt beredskapslagen. Statsrådet kan i regel bevilja försäkringsgarantier sedan det har fått befogenheter för det genom förordning som godkänts av riksdagen. Riksdagen behandlar dessutom särskilt varje beslut om beviljande av försäkringsgaranti, som statsrådet har fattat. Den föreslagna nya beredskapslagen innehåller också ett förfarande för utfärdande och godkännande av förordning av samma typ men ingen efterkontroll av statsrådsbeslut.

Beslutsförfarandet kan anses motiverat om man betraktar beredskapslagen som helhet eftersom många av de befogenheter som avses i beredskapslagen medger ett betydande ingripande i de grundläggande fri- och rättigheterna. Beviljande av försäkringsgarantier begränsar däremot inte de fri- eller rättigheter som tryggas i grundlagen, utan statens avsikt är tvärtom att genom ett arrangemang av återförsäkringsnatur trygga att transporterna

fortsätter under exceptionella förhållanden. Försäkringsgaranti är ur mottagarens synvinkel ett statligt system, i allmänhet en förmån som är belagd med vederlag.

Det nuvarande förfarandet för ibruktagande av försäkringsgaranti kan anses innehålla onödigt många skeden i relation till försäkringsgarantins natur. Genom beredskapslagen har riksdagen gett sitt godkännande till beviljande av försäkringsgaranti på ett sätt som uppfyller kraven för statsgaranti enligt bestämmelserna i 82 § 2 mom. i grundlagen. Dessutom behandlar riksdagen ibruktagandeförordningen för befogenheterna och enskilda garantibeslut.

Ett problem förorsakat av att förfarandet för ibruktagande består av så många skeden är att förfarandet är långsamt. Enligt förhandsbedömningar uppkommer sådana situationer som högst sannolikt leder till beviljande av försäkringsgaranti plötsligt och vid en oförutsedd tidpunkt och då borde försäkringsgarantier snabbt kunna tas i bruk.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

Sådan lagstiftning som behövs under exceptionella omständigheter skall beredas på förhand under normala omständigheter. På så vis kan man garantera att ändamålsenliga åtgärder vid behov kan vidtas snabbt och att åtgärderna då står i rätt proportion till omständigheterna. Samtidigt medför lagstiftningen säkerhet och förutsägbarhet inom företagsverksamheten och tryggar härigenom de ekonomiska verksamhetsbetingelserna i samhället.

Syftet med propositionen är att trygga kontinuiteten i transporter som är viktiga för befolkningens försörjning, näringslivet och försörjningsberedskapen då tillräckliga återförsäkringar inte finns att tillgå på marknaden under exceptionella omständigheter på sådana villkor som är ändamålsenliga i förhållande till omständigheterna. Sådana situationer kan uppkomma under krig eller andra djupa kriser eller allvarliga störningar då normala marknadsmekanismer inte fungerar.

För att man skall kunna erbjuda försäkringar och fastställa försäkringsavgiften bör man kunna bedöma och prissätta riskerna. Under

omständigheter som avviker från det normala blir det svårare att förutsäga riskerna. I extrema situationer, t.ex. under krig, är riskerna stora, men det finns inte nödvändigtvis några ändamålsenliga grunder för hur försäkringsavgiften skall fastställas. I teorin skulle försäkringsavgifterna vara betydligt högre än under normala förhållanden, men i praktiken upphör försäkringsgivarna att erbjuda försäkringar då, eftersom försäkringsavgifterna skulle stiga så exceptionellt högt. Däremot framträder ofta behovet av försäkringar under exceptionella förhållanden.

Om det inte finns tillräckliga försäkringar på marknaden för att garantera kontinuiteten i transporter, återstår som det enda alternativet i praktiken att staten beviljar försäkringar eller säkerheter för eventuella skador. I allmänhet är det inget gångbart alternativ att med stöd av lagstiftning ålägga t.ex. försäkringsgivare som bedriver direktförsäkring att erbjuda försäkringar även under exceptionella omständigheter med hänsyn till att försäkringsbeloppen stiger så mycket. Dessutom är direkt- och i synnerhet återförsäkring internationell verksamhet, eftersom den försäkringsverksamhet som bl.a. gäller sjö- och lufttrafik till stor del koncentreras till London. Möjligheterna att reglera utländska försäkringsgivare med stöd av inhemsk lagstiftning är synnerligen små och den lagstiftning som det är fråga om har inte förenhetligats inom Europeiska unionen.

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Enligt förslaget skall en separat lag stiftas eftersom tillämpningsområdet och förfarandet för ibruktagande föreslås ändrat när det gäller försäkringsgaranti så att bestämmelserna till dessa delar skiljer sig från de lösningar som tillämpas i beredskapslagen. Till stor del bibehålls dock innehållet i bestämmelserna. Det föreslås att bestämmelserna överförs från beredskapslagen till den nya lagen, vilket innebär att bestämmelserna i beredskapslagen upphävs.

Enligt förslaget skall lagens 1 kap. innehålla bestämmelser om beviljande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Statsrådet skall kunna bevilja försäkringsgaranti för en viss typ av skadeförsäkring som försäkringsanstalter beviljat. Mottagare av en

försäkringsgaranti är således försäkringsgivare som bedriver direktförsäkring.

Den skadeförsäkring som utgör försäkringsgarantiobjekt kan enligt förslaget omfatta sjö-, luft-, spår- och landtrafik. Försäkringsgarantin främjar tillhandahållandet av dylika direktförsäkringar då det inte finns någon ändamålsenlig återförsäkring att få på marknaden.

Försäkringsgaranti kan beviljas under sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Med avvikelse från nuvarande praxis kan försäkringsgaranti även beviljas vid störningar under normala förhållanden vilka allvarligt äventyrar befolkningens försörjning eller näringslivet.

Det föreslås att tillämpningsområdet för lagen utvidgas eftersom kontinuiteten i transporterna kan äventyras till följd av avsaknad av försäkringar under undantagsförhållanden men även under andra allvarliga störningar. Ändringen föreslås stämma överens med ändringen (688/2005) av lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992) vilken trädde i kraft i oktober 2005. Begreppet försörjningsberedskap omfattade då allvarliga störningar som kan jämföras med undantagsförhållanden. Syftet med de genomförda ändringarna är att säkerställa försörjningsberedskapen utöver under undantagsförhållanden även under allvarliga störningar då marknadsmekanismen inte erbjuder tillräcklig försörjningsberedskap.

Försäkringsgaranti är ett arrangemang av återförsäkringsnatur där staten, då kommersiella återförsäkringar saknas, i sista hand fungerar som beviljare av försäkringsgaranti av orsaker som hänför sig till viktiga samhällsreliga förmåner. Under dylika förhållanden kan staten bedriva verksamhet utan hinder av bestämmelserna i återförsäkringsdirektivet.

Utgående från den nordiska lagstiftningen och fördraget om upprättandet av Europeiska unionen som redogörs under punkt 1.3 kan man bedöma att de föreslagna bestämmelserna även överensstämmer med unionens lagstiftning i övrigt. Enligt artikel 87 i grundfördraget kan det anses förenligt med den gemensamma marknaden att bevilja statligt stöd för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi. Enligt förslaget kan en försäkringsgaranti beviljas endast vid

störningar under förhållanden som allvarligt äventyrar befolkningens försörjning eller näringslivet.

En försäkringsgaranti föreslås kunna beviljas för högst sex månader åt gången. Tiden skulle vara densamma som föreslagits av den av justitieministeriet tillsatta kommissionen i fråga om de befogenheter som avses i beredskapslagen, eftersom dessa befogenheter också kan tas i bruk för högst sex månader åt gången.

Maximibeloppet per kalenderår för försäkringsgaranti skall höjas till tio miljarder euro. Det är till fördel för samhället att bibehålla kontinuiteten i trafiken. Det årliga värdet av importen som är av central betydelse för försörjningsberedskapen är avsevärt större än det föreslagna maximibeloppet och i krissituationer är den utsatta transportmaterielen mycket dyr. Däremot kommer man att beakta möjligheterna till flexibilitet och särskilt förekomsten av säkerhetsupplag. Dessutom borde företagen själva ha incitament för att undvika faror även i krissituationer.

Det föreslagna maximibeloppet kan dock visa sig otillräckligt vid beviljande av försäkringsgarantier. Då bör statsrådet föreslå för riksdagen att utökade befogenheter skall beviljas.

Lagens 2 kap. föreslås innehålla bestämmelser om försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, bl.a. om dess tillsättning, sammansättning, uppgifter och befogenheter. Innehållet i bestämmelserna bibehålls huvudsakligen.

Lagens 3 kap. föreslås innehålla särskilda bestämmelser exempelvis om ändringssökande och lagens förhållande till annan lagstiftning.

Av lagen följer att myndigheternas befogenheter fördelas på tre instanser. Försäkringsgarantiärenden behandlas av statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet och försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden.

Försäkringsgarantier kan beviljas genom beslut av statsrådet. Dessutom fastställer statsrådet de allmänna villkoren för försäkringsgarantier. Försäkringsgarantiärenden föreslås höra till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

Statsrådet kan bevilja försäkringsgarantier

då villkoren enligt den föreslagna lagen uppfylls. I bruktagande av försäkringsgarantier skall enligt förslaget inte på samma sätt som nu förutsätta att riksdagen föreläggs någon separat förordning och riksdagen skall inte heller behandla enskilda garantibeslut. Syftet är att, med beaktande av försäkringsgarantins natur och de synpunkter som framgår av punkt 1.4, förenkla det nuvarande förfarandet.

Statsrådet tillsätter försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden. Kommissionen har vissa förberedande uppgifter, t.ex. att bereda de allmänna villkor som skall tillämpas på försäkringsgarantier samt att bereda grunderna för garantiavgiften och handlägningsavgiften för garantibesluten. Dessutom föreslås kommissionen också sköta övriga av ministeriet angivna utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anknytning till försäkringsgarantierna. Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden sköter också administreringen av försäkringsgarantierna.

Vid behov kan försäkringsgarantikommissionen anlita sakkunniga som hjälp. Närmare bestämmelser om kommissionens förvaltning och ordnandet av verksamheten kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Med avvikelse från nuvarande praxis skall lagen inte innehålla någon bestämmelse om statsrådets möjlighet att överföra beviljandet och administreringen av försäkringsgarantier på försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, utan kommissionens uppgifter skall regleras direkt i lag. Möjligheten att överföra denna befogenhet är problematisk med hänsyn till bestämmelsen i 119 § 2 mom. i grundlagen, eftersom de där avsedda allmänna grunderna för statsförvaltningens organ som skall regleras genom lag även omfattar organens huvudsakliga uppgifter.

3. Propositionens konsekvenser

3.1. Ekonomiska konsekvenser

Lagen har inga nämnvärda konsekvenser under normala förhållanden eftersom försäkringsgarantierna för undantagsförhållanden endast skall användas under exceptionella

omständigheter och störningar i normala förhållanden.

Med hjälp av försäkringsgarantin kan man förebygga avbrott eller alltför stora minskningar i transporter inom utrikeshandeln och andra transporter som är viktiga för samhället och härigenom bidra till att den ekonomiska verksamheten kan fortsätta under undantagsförhållanden och störningar. Transporternas upphörande kan med hänsyn till utrikeshandelns stora betydelse ha en omfattande inverkan bl.a. på sysselsättningen och härigenom på de sociala inkomstöverföringarna och skatteinflödena. Utnyttjandet av försäkringsgarantin har således positiva indirekta effekter för den samhälleliga verksamheten.

Som motvikt till nyttan kan beviljandet av försäkringsgarantier avsevärt öka statens ansvar som man också måste ha beredskap för att genomföra. Detta framhäver riskhanteringsens betydelse inom statsförvaltningen. Anpassningen av försäkringsgarantin till rätt nivå är oundvikligen beroende av den aktuella situationens och det aktuella hotets natur och beräknade varaktighet. Varje gång då störningar och krisituationer uppkommer och tillspetsas måste man överväga hur försäkringsgarantierna skall tillämpas och i synnerhet hur de skall fördelas regionalt och mellan olika trafikformer. Detta leder till att alternativen kommer att variera gradvis mellan att helt låta bli att använda försäkringsgarantier till att använda dem till fullt belopp.

Då man överväger att använda försäkringsgarantier skall man beakta att det ofta går att finna ersättande funktioner för vissa transportformer. Om t.ex. flygtrafiken upphör kan den ersättas med sjö- och landtrafik och i viss mån även genom telekommunikation, trots att verksamhetens innehåll och metoder härvid kan förändras. Genom säkerhetsupplag kan man också ersätta importbehovet under en viss tid och genom regleringsåtgärder kan denna tid förlängas.

I denna proposition är utgångspunkten att det för försäkringsgarantier tas ut en garantiavgift som motsvarar risken för staten. Det är emellertid ofta svårt att dimensionera garantiavgiften eftersom det är typiskt att behovet att använda försäkringsgarantier uppkommer då försäkringsmarknaden inte fungerar då det

är svårt att prissätta riskerna. Vid dimensioneringen av garantiavgiften kan bl.a. som hjälp användas den nivå på försäkringsavgifter som tillämpas under normala förhållanden. Under internationella kriser kunde man sannolikt uppnå gemensamma linjer för grunderna för och nivån på garantiavgiften inom Europeiska unionen eller även i större utsträckning.

Avsikten är att genom dimensionering av försäkringsgarantin och garantiavgiften styra beteendet så att nyttan och riskerna står i rimlig proportion till varandra ur samhällelig synvinkel betraktat. Samtidigt kan man sträva efter att få försäkringsmarknaden att fungera igen, vilket eliminerar behovet av försäkringsgarantier.

Försäkringsgaranti är ett stöd som gör det möjligt för företag att fortsätta med sin affärsverksamhet då de annars skulle bli tvungna att skära ner eller helt lägga ner verksamheten på grund av ökade risker för företaget. Som en följd av förutsättningarna för beviljande betonas att försäkringsgarantierna är temporära, vilket innebär att man kommer att avstå från att använda dem efter det att försäkringsmarknaden har börjat fungera tillfredsställande. Med hänsyn till att försäkringsgarantierna är temporära uppkommer inga sådana effekter som skulle snedvrída verksamheten på ett bestående sätt, vilket ofta utgör ett problem som föranleder ineffektivitet i fråga om många stödformer.

Graden av den eventuella nytta som företaget uppnår av försäkringsgarantin är svår att bedöma. För att man skall kunna bedöma nyttan borde man kunna uppskatta den skada som uppkommer av att företagsverksamheten upphör eller att den ersätts på något annat sätt. Nedläggning eller nedskärning av verksamheten minskar också på kostnaderna och företag kan ha alternativa metoder till sitt förfogande. När det gäller försäkringsgaranti är det framför allt fråga om hur företagets riskhantering står i relation till minimeringen av skadorna för samhället.

3.2. Andra verkningar

Vid sidan av ekonomisk nytta ger försäkringsgarantierna trygghet i samhället, vilket tar sig uttryck särskilt i form av kontinuitet i

företagsverksamheten samt sysselsättningen. Härigenom har också hushållen nytta av reformen.

Lagen kommer inte nämnvärt att ändra på myndigheternas verksamhet och bedöms inte heller ha några miljökonsekvenser.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts av försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden som tillsattes av statsrådet. I kommissionen ingår representanter för Försörjningsberedskapscentralen, handels- och industriministeriet, kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto – Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, Försäkringsinspektionen och finansministeriet.

Social- och hälsovårdsministeriet bad om utlåtanden gällande propositionen av republikens presidents kansli, ministerierna, justitiekanslern i statsrådet, tio ämbetsverk, inrättningar och andra myndigheter, 12 arbetsmarknads- och intresseorganisationer samt Finnair Abp och VR-Group Ab. Av dessa 38 instanser har 29 gett sina utlåtanden. Ett sammandrag av utlåtandena har gjorts (HAREnr SHM011:00/2006).

Ca hälften av remissinstanserna förhöll sig allmänt positivt till förslaget innehåll eller till att det utfärdas särskilda bestämmelser om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden som inte ingår i beredskapslagen. I anslutning till de centrala förslag som ändrar nuläget understödde knappt hälften av remissinstanserna en utvidgning av tillämpningsområdet till att omfatta störningar under normala förhållanden. En höjning av maximalbeloppet för försäkringsgarantin understöddes av nio och en förenkling av förfarandet för ibruktagande av två instanser. Remissinstanserna presenterade inga negativa bedömningar i nämnda frågor.

Eftersom propositionen fick understöd av remissinstanserna utfördes inga ändringar i det centrala innehållet. Bestämmelser och motiveringar preciserades dock i fråga om sådant som ansågs nödvändigt.

5. Samband med andra propositioner

I propositionen har beaktats den av justitieministeriet tillsatta kommissionens förslag till ny beredskapslag. Den föreslagna lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden har emellertid beretts så att den kan sättas i kraft i föreslagen form innan den nya beredskapslagen träder i kraft.

Direkt till gällande beredskapslag hänförs sig 1 § 1 mom. i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden, vilket innehåller en hänvisning till beredskapslagens definition av undantagsförhållanden, och 15 § 2 mom. med stöd av vilket beredskapslagens bestämmelser om försäkringsgaranti upphävs.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

Lagens rubrik. Lagens rubrik föreslås vara lag om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. För det talar kontinuiteten eftersom den statsgaranti som avses i lagen skall kallas för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden liksom även i den gällande beredskapslagen. Av rubriken framgår kort och klart att försäkringsgarantin är avsedd för exceptionella situationer. Rubriken är visserligen inexact till en viss del eftersom beviljandet av försäkringsgarantier inte längre skall vara bundet enbart till sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen.

1 kap. Beviljande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

I lagens 1 kap. föreslås ingå de bestämmelser som ingår i 12 b § i gällande beredskapslag. Innehållet i bestämmelsen kommer huvudsakligen att bibehållas. Som förändringar i jämförelse med den nuvarande situationen kan försäkringsgaranti beviljas utöver för undantagsförhållanden även för störningar under normala förhållanden. Dessutom föreslås att förfarandet för ibruktagande och maximibeloppet av försäkringsgarantin ändras.

1 §. Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Enligt paragrafens 1 mom. kan

statsrådet bevilja statsgaranti för skadeförsäkringar som beviljats av försäkringsanstalter. Garantin kallas för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Statsrådet kan fastställa de villkor med stöd av vilka det vid behov kan bevilja garanti utan krav på motsäkerhet. Garantin är en statsgaranti vilket framgår av bestämmelsen tydligare än vad som nu är fallet genom att ordet statsgaranti används i stället för garanti.

Med stöd av 12 § i lagen om statsrådet (175/2003) kan beslut om beviljande av försäkringsgarantier fattas i ett ministerium. Eftersom försäkringsgarantierna regleras i lag är det vid beviljandet av försäkringsgarantier inte fråga om att använda i 4 § 2 mom. i reglementet för statsrådet (262/2003) avsedd befogenhet som grundar sig på riksdagens samtycke och som kräver avgörande vid statsrådets allmänna sammanträde.

Med skadeförsäkring avses en försäkring som hör till någon skadeförsäkringsklass enligt social- och hälsovårdsministeriets beslut om fastställande av försäkringsklasser för finska försäkringsbolag och försäkringsföreningar samt för utländska försäkringsbolag som är verksamma i Finland (858/1995).

Försäkringsgaranti föreslås gälla skadeförsäkring. Beviljande av försäkringsgaranti förutsätter således en gällande direktförsäkring till vilken försäkringsgarantin hänförs sig. I lagens 3 § avgränsas noggrannare vad som kan vara försäkringsobjekt eller den försäkrade när det är fråga om skadeförsäkring.

En försäkringsgaranti kan beviljas om det råder undantagsförhållanden i landet. Undantagsförhållandena definieras uttömmande i

2 § i beredskapslagen till vilken man hänvisar i momentet.

Undantagsförhållanden konstateras på grundval av om de befogenheter som avses i beredskapslagen har införts i enlighet med beredskapslagen. Likaså framgår upphörandet av undantagsförhållanden av att de befogenheter som utnyttjats under undantagsförhållandena har upphävts i enlighet med beredskapslagen. Innehållet i den förordning som gäller införande av befogenheter kommer i fortsättningen inte alls att gälla försäkringsgarantier, eftersom beredskapslagen inte innehåller några bestämmelser om användning av försäkringsgaranti.

Utöver vid undantagsförhållanden kan försäkringsgarantier beviljas även vid störningar under normala förhållanden vilka allvarligt äventyrar befolkningens försörjning eller näringslivet. De ingår inte i definitionen av undantagsförhållanden, men de är ändå helt tydligt exceptionella situationer jämfört med normala förhållanden.

Begreppet störningar under normala förhållanden förekommer också t.ex. i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) och i järnvägslagen (198/2003). Begreppets exakta innehåll beror på ifrågavarande sammanhang vilket innebär att det exakta innehållet fastställs utgående bl.a. från syftet och målen med lagstiftningen i fråga samt den verksamhets natur som regleras. I anknytning till kontinuiteten i transporter överensstämmer begreppets innehåll med begreppet allvarliga störningar som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen.

Det är nödvändigt att det finns en möjlighet att bevilja försäkringsgarantier även vid störningar under normala förhållanden eftersom kontinuiteten i transporter kan äventyras även under sådana omständigheter på samma sätt som under faktiska undantagsförhållanden. För att transporter som är viktiga för befolkningens försörjning eller för näringslivet skall kunna fortgå krävs i allmänhet giltiga försäkringar och att ett tillräckligt försäkringsskydd bör kunna garanteras förutom under undantagsförhållanden även under andra allvarliga störningar.

Enligt förhandsbedömningar är kanske de mest sannolika störningar då det kan bli nödvändigt att bevilja försäkringsgarantier hän-

delse utomlands eller andra staters inre eller inbördes spänningar eller oroligheter. Sådana situationer kan vara synnerligen allvarliga för de berörda staterna, men det är inte nödvändigtvis motiverat att anse att det råder undantagsförhållanden i Finland till följd därav.

Inom flygtrafiken skulle försäkringsgarantier kunna behövas t.ex. i motsvarande situationer som terrordåden i Förenta staterna i september 2001. I fråga om landtransporter kan försäkringsgarantier bli nödvändiga t.ex. till följd av oroligheter i transitstater när det gäller transporter som är viktiga för Finland, vilket leder till att det inte finns tillräckliga återförsäkringar på marknaden. Motsvarande problem inom sjötransporterna kan uppstå åtminstone till följd av oroligheter inom oljeproducerande områden.

Befolkningens försörjning eller näringslivet kan allvarligt störas även t.ex. av en djup ekonomisk recession. Det är dock i praktiken inte någon tillräcklig förutsättning för beviljande av försäkringsgarantier. Beviljande av försäkringsgarantier förutsätter enligt 2 mom. att återförsäkringar inte finns att få på marknaden. I allmänhet finns det tillgång till återförsäkringar även under svåra ekonomiska förhållanden som t.ex. under lågkonjunkturen.

Enligt förslaget skall bestämmelsen inte innehålla nuvarande omnämning om beviljande av försäkringsgarantier i händelse av att skadan vid ett försäkringsfall överstiger det maximibelopp som fastställs i garanti-förbindelsen. Syftet med den nuvarande bestämmelsen är tämligen svårtolkat. Dessutom kan statsrådet inom de ramar som anges i lag i varje fall besluta om de villkor på vilka det beviljar försäkringsgaranti. Statsrådet kan således med beaktande av försäkringsgarantins karaktär besluta till vilka delar försäkringsgarantin täcker skadorna vid ett försäkringsfall.

En försäkringsgaranti är således fortfarande av återförsäkringsnatur, vilket framgår av 2 mom. som gäller villkoren för beviljande. Avsikten är att allmänt fördela försäkringsgarantin till den återförsäkrade delen av risken.

Med avvikelse från nuvarande praxis föreslås att garantibeslut inte behöver föregås av utfärdande av förordning och föreläggande av den för behandling av riksdagen. Riksdagen skall inte heller behandla enskilda garan-

tibeslut. I allmänna motiveringen under punkt 1.4 beskrivs hur förfarandet skall förenklas.

Även om förfarandet förenklas skall statsrådets beslutanderätt vara begränsad, eftersom lagens 1—3 § föreslås innehålla bestämmelser om förutsättningarna för beviljande, belopp och objekt när det gäller försäkringsgaranti.

Enligt paragrafens 2 mom. skall försäkringsgaranti kunna beviljas endast om den skadeförsäkring för vilken försäkringsgarantin beviljas kan anses nödvändig för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

En förutsättning för beviljande av försäkringsgaranti är också att om det inte finns någon återförsäkring som är lämplig med hänsyn till rådande förhållanden.

Det faktum att någon återförsäkring inte alls finns att få på marknaden utgör ingen förutsättning för att försäkringsgaranti skall beviljas. En försäkringsgaranti kan vara nödvändig även då de försäkringar som finns att få har oskäligen villkor i relation till rådande förhållanden. Enligt förslaget hänförs sig beviljande av försäkringsgarantier således till sådana situationer som enligt artikel 1 utsluts från tillämpningsområdet för återförsäkringsdirektivet 2005/68/EG. I dylika situationer är staten i sista hand försäkringsgivare då tillräckligt kommersiellt försäkringsskydd saknas.

Enligt paragrafens 3 mom. skall statsrådet fastställa de allmänna avtalsvillkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden. Beredningen av villkoren är enligt förslaget en uppgift för försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden enligt 7 §.

2 §. Försäkringsgarantins varaktighet och maximibelopp. Enligt 1 mom. kan försäkringsgaranti för undantagsförhållanden beviljas för högst sex månader åt gången.

Bestämmelsen utgör inget hinder mot att en redan beviljad försäkringsgaranti förlängs genom ett nytt beslut. Alla förutsättningar för beviljande av försäkringsgaranti skall emellertid uppfyllas även då beslut om förlängning fattas. Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden är således ett arrangemang för en viss tid.

En försäkringsgaranti föreslås vara i kraft

under den tid som anges i beslutet om beviljande, dock för högst sex månader åt gången. Beroende på situationen kan det vara motiverat att bevilja en försäkringsgaranti för en kortare tid. Dessutom kan till de allmänna avtalsvillkoren och de enskilda garantibesluten fogas ett uppsägningsvillkor enligt vilket statsrådet eller försäkringsgarantikommissionen då omständigheterna förändras kan säga upp försäkringsgarantin innan garantitiden har gått ut.

I praktiken är det omöjligt att bestämma en exakt tidpunkt då det inte längre är motiverat att förlänga den gällande försäkringsgarantin. Däremot börjar det på marknaden i allmänhet småningom komma sådana försäkringar på grund av avsaknaden av vilka försäkringsgarantier har beviljats. Då gäller det att bedöma från fall till fall när förutsättningarna för beviljande av försäkringsgaranti inte längre uppfylls.

Enligt 2 mom. kan statens ansvar uppgå till sammanlagt högst tio miljarder euro per kalenderår.

Försäkringsgarantier kan således beviljas högst så mycket att det sammanlagda beloppet av de ersättningar som staten skall betala på grundval av försäkringsgarantier som hänförs sig till samma kalenderår inte får överstiga tio miljarder euro. Det har ingen betydelse om ersättningen de facto betalas t.ex. först följande kalenderår.

Om man exempelvis under tiden 1.2—31.3 beviljar försäkringsgarantier på basis av vilka staten kan bli tvungen att betala ersättningar för högst sju miljarder euro. Då kan man anta att staten blir tvungen att betala ersättningar på en miljard euro på grundval av dessa försäkringsgarantier. Härvid kan försäkringsgarantier beviljas samma år t.ex. för tiden 1.7—31.10 till högst så mycket att staten på grundval av dem behöver betala ersättningar för nio miljarder euro. Gällande garantistock jämte de ersättningar som skall betalas samma kalenderår får således inte överstiga tio miljarder euro.

Maximibeloppet av försäkringsgarantin skall enligt förslaget vara större än nuvarande två miljarder euro. Det föreslagna beloppet baserar sig på värdet på Finlands totalimport, de mål som hänförs sig till tryggheten av försörjningsberedskapen och försäkringsbelopp-

pen för de försäkringar som utgör föremål för försäkringsgarantin. De behandlas närmare under punkt 1.4 och 2 i den allmänna motiveringen.

Enligt förslaget skall lagen inte på samma sätt som nu innehålla bestämmelser om maximibeloppet för garanti för ett skadefall. Det begränsar onödigt utnyttjandet av försäkringsgarantin eftersom försäkringsbeloppen för de försäkringar som utgör försäkringsgarantiobjekt i praktiken ofta överstiger det nuvarande maximibeloppet som är 200 miljoner euro per skada. Vid beviljandet av garantiförbindelser kan statsrådet även, trots att inget maximibelopp anges i lagen, vid behov fastställa ett maximibelopp för garantin för en skada.

3 §. Försäkringsgarantiobjekt. Bestämmelsen motsvarar den gällande lagen. Enligt paragrafens 1–4 punkt kan försäkringsgaranti beviljas för en skadeförsäkring där objektet eller den försäkrade är finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon eller gods som transporteras i dem. Skadeförsäkring kan gälla utländska fartyg, fordon eller spårfordon och gods som transporteras i dem, om godset är viktigt för Finland. Den försäkrade kan också vara personer som arbetar i fartyg, fordon eller spårfordon, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring.

Bestämmelserna omfattar således olika transportformer. Vem som använder fartyget, fordonet eller spårfordonet har ingen betydelse för beviljandet av försäkringsgarantin.

Enligt förslaget skall punkt 5 med hänsyn till tydlighet och ansvarsförsäkringens betydelse utgöra en egen punkt och innehålla bestämmelser om att försäkringsobjektet kan vara skadeståndsansvar som föranleds av användningen av ett fartyg, fordon eller spårfordon. Försäkringsgarantin kan gälla skadersättningsansvar med stöd av den bestämmelse som redan ingår i gällande lag och som föreslås som en ny punkt 6.

Enligt punkt 6 kan försäkringsobjektet eller den försäkrade också vara någon annan förmån som är oundgänglig för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

4 §. Garantiavgift och handläggningsavgift. Enligt paragrafens 1 mom. skall för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden tas

ut en garantiavgift, vars storlek bestäms med beaktande av arten och omfattningen av risken för staten.

Under exceptionella omständigheter är det ofta svårt att bedöma omfattningen av risken. I regel är avsikten dock att dimensionera garantiavgiften så att den motsvarar den risk som garantiförbindelsen föranleder staten.

Med beaktande av rådande förhållanden föreslås att man kan nedsätta eller låta bli att ta ut garantiavgiften. Att nedsätta eller låta bli att ta ut garantiavgiften kan vara motiverat t.ex. om garantiavgiften annars skulle vara oskäligt stor för försäkringsgivaren, vilket indirekt även inverkar på tillhandahållandet och prissättningen av direktförsäkringar. Det kan vara motiverat att avvika från det att garantiavgiften skall stå i proportion till riskerna eller att låta bli att ta ut avgiften t.ex. under krig eller någon annan djup kris.

Enligt 2 mom. kan för beslut som gäller försäkringsgaranti tas ut en handläggningsavgift. Den fastställs så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av försäkringsgarantiärenden.

2 kap. **Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden**

Kapitlet innehåller de bestämmelser som ingår i 40 b och 40 c § samt 40 d § 1 och 2 mom. i gällande beredskapslag vilka gäller försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden och dess uppgifter. Innehållet i bestämmelserna kommer huvudsakligen att bibehållas.

5 §. Tillsättning. Statsrådet tillsätter försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden för högst tre år åt gången.

Till paragrafen fogas jämfört med nuläget för tydlighetens skull ett omnämnande om att kommissionen verkar inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

6 §. Sammansättning. Enligt paragrafens 1 mom. har försäkringsgarantikommissionen en ordförande, en vice ordförande och minst tre övriga medlemmar. Ordföranden och minst två övriga medlemmar föreslås ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som är behövlig med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet.

Av 2 mom. framgår att om kommissionens ordförande, vice ordförande eller någon annan medlem avgår eller avlider under mandatperioden, skall social- och hälsovårdsministeriet utse en ny ordförande, vice ordförande eller medlem i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

7 §. Uppgifter. I denna paragraf föreskrivs om de uppgifter som ankommer på försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden.

Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkten skall kommissionen bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpningen av 1—4 §.

Kommissionen skall också sköta beredningen av försäkringsgarantiärenden. Denna beredningsuppgift föreslås enligt 2 och 3 punkten under momentet omfatta såväl de allmänna villkor som tillämpas på försäkringsgarantier som grunderna för garantiavgiften och handläggningsavgiften för försäkringsgarantier.

Enligt 4 punkten under momentet föreslås att kommissionen administrerar försäkringsgarantierna som beviljas av statsrådet. Det är motiverat för att verksamheten skall fungera eftersom det beroende på situationen kan finnas ett stort antal garantibeslut och administreringen av försäkringsgarantier kan kräva fortsatt uppföljning av situationen. Administreringen förutsätter en bedömning av de risker som skall försäkras, sakkänedom om olika transportformer och om försäkrandet av dem samt information bl.a. om lagring och importbehov när det gäller nyttigheter som är oundgängliga för tillhandahållandet av försörjningsberedskapen. Administreringen omfattar också upprätthållandet av kontakten med försäkringsgivare, försäkringstagare och myndigheter.

Kommissionen skall dock inte t.ex. ha hand om garantiavgifter, handläggningsavgifter och penningrörelse som hänför sig till eventuella ersättningar, utan detta ankommer på Statskontoret som har till uppgift att även i övrigt ordna finansiella tjänster för statliga ämbetsverk och inrättningar.

Enligt 5 punkten under momentet skall kommissionen också sköta övriga utred-

nings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantier i enlighet med vad social- och hälsovårdsministeriet bestämmer.

I 2 mom. bestäms om kommissionens skyldighet att sammanställa en berättelse över sin verksamhet under föregående år. Kommissionen skall årligen göra en verksamhetsberättelse och lämna den till social- och hälsovårdsministeriet senast i mars.

8 §. Rätt att få uppgifter. Enligt förslaget skall försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden ha rätt att få uppgifter av myndigheter samt försäkrings- och pensionsanstalter. Kommissionen har rätt att för administreringen av försäkringsgarantier erhålla nödvändiga uppgifter utan hinder av vad som bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter någon annanstans i lag.

9 §. Beslutförhet, sakkunniga och arvoden. I 1 mom. bestäms om beslutsfattandet i kommissionen. Kommissionen är beslutför då kommissionens ordförande och minst hälften av de andra medlemmarna eller kommissionens vice ordförande och minst hälften av de andra medlemmarna är närvarande vid kommissionens sammanträde.

Kommissionens beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör mötesordförandens röst.

Enligt paragrafens 2 mom. har kommissionen rätt att anlita sakkunniga.

Kommissionen kan utse en sakkunnig t.ex. för att bedöma riskerna eller statens ansvar. När det gäller att avgöra försäkringsgarantiärenden kan sakkunskap behövas bl.a. från Luftfartsförvaltningen, Sjöfartsverket, Statskontoret eller försäkringsgivare.

Bestämmelsen utgör inte något hinder för att kommissionen kan ingå enskilda uppdragsavtal t.ex. för att sköta en rättegång som gäller ett försäkringsgarantiärende. En advokat som verkar med stöd av ett uppdragsavtal anses inte som en i 1 mom. avsedd sakkunnig.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer enligt 3 mom. arvodena för kommissionens ordförande, övriga medlemmar och sakkunniga.

10 §. Tjänsteansvar. Enligt 1 mom. skall bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på medlemmarna i kommis-

sionen, sakkunniga och andra som utför kommissionens uppgifter. De uppgifter som hänför sig till beredning av försäkringsgarantiärenden och administrering av försäkringsgarantier är till karaktären sådana att det skulle vara ändamålsenligt att utsträcka tjäns-ansvaret till att gälla dessa personer.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att i fråga om behandlingen och administreringen av försäkringsgarantier skall kommissionen iaktta vad som bestäms i förvaltningslagen och språklagen.

3 kap. Särskilda bestämmelser

Kapitlet innehåller de bestämmelser som ingår i 12 b § 3 och 6 mom., 40 d § 3 och 4 mom., 42 § och 48 § 1 och 2 mom. i gällande beredskapslag. Någon ändring av innehållet föreslås inte. Dessutom föreslås kapitlet innehålla en övergångsbestämmelse som gäller försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden.

11 §. Handräckning. Polisen och andra myndigheter skall vid behov lämna nödvändig handräckning för verkställigheten av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Handräckning kan med största sannolikhet behövas när det gäller administrering av garantibeslut. Beroende på situationen och försäkringsgarantiobjektet kan det utöver från polisen bli aktuellt med handräckning t.ex. från Försäkringsinspektionen, Tullverket, Sjöfartsverket eller Luftfartsförvaltningen.

12 §. Sökande av ändring. Enligt förslaget får ändring i beslut som avses i denna lag sökas så som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Beslutet skall trots besvär iakttagas genast, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat. Detta är nödvändigt för att systemet skall fungera och det är av praktisk betydelse t.ex. när det gäller att betala garantiavgiften.

13 §. Förhållande till annan lagstiftning. Enligt 1 mom. tillämpas på försäkringsgaranti för undantagsförhållanden utöver bestämmelserna i denna lag vad som bestäms om statsgaranti i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988). Bestämmelsen i lagens 15 § 3 mom. om ut-

sökning av avgift utan dom eller utslag föreslås t.ex. gälla den garantiavgift som tas ut för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla bestämmelser om offentlighet i försäkringsgarantikommissionens verksamhet. Utöver vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas på offentlighet i försäkringsgarantikommissionens verksamhet i tillämpliga delar 18 kap. 6, 6 b och 6 c § i lagen om försäkringsbolag (1062/1979). En orsak härtill är att i anslutning till att administreringen av försäkringsgarantier och statens ansvar utreds kan det uppkomma sådana situationer där uppgifter som omfattas av försäkringshemligheten överläts mellan kommissionen och olika försäkringsanstalter.

Paragrafens 3 mom. föreslås gälla försäkringsgarantikommissionens skyldighet att ge upplysningar till statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet och Försäkringsinspektionen. Nytt i jämförelse med nuläget är att till bestämmelsen fogas en skyldighet att ge upplysningar till Försörjningsberedskapscentralen eftersom den i synnerhet under undantagsförhållanden och störningar i normala förhållanden kan behöva få upplysningar av kommissionen om transporter och beviljade försäkringsgarantier i syfte att trygga försörjningsberedskapen.

Upplysningarna skall lämnas utan hinder av vad som bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter någon annanstans i lag.

14 §. Närmare bestämmelser. Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om hur garantiavgiften och handläggningsavgiften för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden skall fastställas. Genom förordning kan bestämmelser utfärdas även om förvaltningen och ordnandet av verksamheten när det gäller försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden samt även om uppdelningen av kommissionen i sektioner, kommissionens sekreterare och övriga ärenden som hänför sig till kommissionens praktiska verksamhet.

15 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. I 1 mom. bestäms om lagens ikraftträdande på sedvanligt sätt. Tidpunkten

för ikraftträdandet har behandlats senare i avsnitt 3 som gäller ikraftträdande.

I 2 mom. föreslås att de bestämmelser som gäller försäkringsgaranti för undantagsförhållanden i beredskapslagen och förordningen om försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden som utfärdats med stöd av beredskapslagen upphävs, eftersom bestämmelser om försäkringsgaranti i fortsättningen föreslås ingå i lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

Enligt övergångsbestämmelsen i 3 mom. föreslås mandattiden för den försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden som tillsatts med stöd av beredskapslagen fortsätta till utgången av den nuvarande mandattiden, om inte statsrådet före det tillsätter en ny kommission med stöd av denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får enligt 4 mom. vidtas innan lagen träder i kraft.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

Enligt lagens 14 § kan genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om hur garantiavgiften och handläggningsavgiften för försäkringsgarantin skall fastställas samt förvaltningen och ordnandet av verksamheten när det gäller försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden.

3. Ikraftträdande

Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst. Ett behov att utnyttja försäkringsgarantier kan uppkomma plötsligt och utan förvarning och de gällande bestämmelserna är inte ändamålsenliga till alla delar.

Vid beredningen av propositionen har beaktats den av justitieministeriet tillsatta kommissionens förslag till ny beredskapslag. Lagen om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden har emellertid beretts så att den kan sättas i kraft i föreslagen form innan den nya beredskapslagen träder i kraft.

4. Lagstiftningsordning

Försäkringsgarantierna för undantagsförhållanden är statsgarantier som enligt 82 § 2 mom. i grundlagen endast får beviljas med riksdagens samtycke. Samtycke kan ges i form av lag och samtidigt skall bestämmelser utfärdas om maximibeloppet av garantierna. Bestämmelser om maximibeloppet utfärdas i enlighet med lagens 2 § på det sätt som grundlagen förutsätter. Motsvarande bestämmelser finns t.ex. i lagen om statliga exportgarantier (422/2001).

Lagens 4 § föreslås innehålla bestämmelser om grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som skall tas ut för försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. I 81 § 2 mom. i grundlagen sägs att bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder, tjänster och övriga verksamhet utfärdas genom lag. Då de bestämmelser som motsvarar lagens 4 § fogades till beredskapslagen, ansåg grundlagsutskottet att de uppfyllde grundlagens krav (GrUU 57/2002 rd).

Enligt 7 § skall försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden sköta administreringen av försäkringsgarantierna, vilket bör anses som utövning av offentlig makt. I lagens 2 kap. ingår bestämmelser om de allmänna grunderna för kommissionen så som avses i grundlagens 119 § 2 mom.

Enligt 8 § skulle försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden ha rätt att få nödvändiga upplysningar av myndigheter samt försäkrings- och pensionsanstalter för administreringen av försäkringsgarantierna. Då motsvarande bestämmelse fogades till beredskapslagen preciserade försvarsutskottet bestämmelsen utgående från grundlagsutskottets betänkande så att den motsvarade grundlagens krav (GrUU 57/2002 rd och FöUB 2/2002 rd).

Lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap

Ställande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

1 §

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden

Under undantagsförhållanden enligt 2 § i beredskapslagen (1080/1991) och sådana störningar under normala förhållanden som allvarligt äventyrar befolkningens försörjning eller landets näringsliv kan statsrådet på de villkor det anger och utan krav på motsäkerhet ställa statsgaranti för skadeförsäkring som en försäkringsanstalt beviljat (*försäkringsgaranti för undantagsförhållanden*).

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas endast om skadeförsäkringen kan anses nödvändig för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv och om det inte finns någon återförsäkring som är lämplig med hänsyn till rådande förhållanden.

Statsrådet fastställer de allmänna avtalsvillkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

2 §

Försäkringsgarantins varaktighet och maximalbelopp

Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas för högst sex månader åt gången.

Beloppet av statens ansvar kan uppgå till sammanlagt högst tio miljarder euro per kalenderår.

3 §

Försäkringsgarantiobjekt

Vid skadeförsäkring som avses i 1 § 1 mom. kan försäkringsobjektet eller den försäkrade vara

- 1) finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon,
- 2) gods som transporteras i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 punkten,
- 3) utländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller spårfordon och gods som transporteras i dem, om godset är viktigt för Finland,
- 4) personer som arbetar i fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 eller 3 punkten, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring,

5) skadeståndsansvar som föranleds av användningen av fartyg, fordon eller spårfordon som avses i 1 eller 3 punkten,

6) andra förmåner som är oundgängliga för att trygga befolkningens försörjning eller landets näringsliv.

4 §

Garantiavgift och handläggningsavgift

För försäkringsgaranti för undantagsförhållanden tas ut en garantiavgift, vars storlek bestäms med beaktande av arten och omfattningen av risken för staten. Med beaktande av rådande förhållanden kan garantiavgiften nedsättas eller behöver den inte tas ut.

För beslut som gäller försäkringsgaranti kan tas ut en handläggningsavgift, som bestäms så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av försäkringsgarantiärenden.

2 kap

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden

5 §

Tillsättning

Statsrådet tillsätter en försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde för högst tre år åt gången.

6 §

Sammansättning

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har en ordförande, en vice ordförande och minst tre andra medlemmar. Ordföranden och minst två andra medlemmar skall ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som behövs med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet.

Om kommissionens ordförande, vice ordförande eller någon annan medlem avgår eller avlider under mandatperioden, skall soci-

al- och hälsovårdsministeriet utse en ny ordförande, vice ordförande eller medlem i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

7 §

Uppgifter

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden skall

1) bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpningen av 1—4 §,

2) bereda allmänna villkor för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,

3) bereda grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 4 §,

4) administrera försäkringsgarantier för undantagsförhållanden,

5) sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivna utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

Kommissionen skall årligen senast i mars lämna social- och hälsovårdsministeriet en berättelse över sin verksamhet under det föregående året.

8 §

Rätt att få uppgifter

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter rätt att av myndigheter samt försäkrings- och pensionsanstalter få de uppgifter som är nödvändiga för administrering av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

9 §

Beslutförhet, sakkunniga och arvoden

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden är beslutför då kommissionens ordförande eller vice ordförande och minst hälften av de andra medlemmarna är

närvarande vid kommissionens sammanträde. Kommissionens beslut fattas med enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör mötesordförandens röst.

Kommissionen har rätt att anlita sakkunniga.

Social- och hälsovårdsministeriet fastställer arvodena för kommissionens medlemmar och sakkunniga.

10 §

Tjänsteansvar

På medlemmarna i försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter kommissionens uppgifter.

Kommissionen skall vid behandlingen och administreringen av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden iakttä förvaltningslagen (434/2003) och språklagen (423/2003).

3 kap

Särskilda bestämmelser

11 §

Handräckning

Polisen och andra myndigheter skall vid behov lämna handräckning för verkställigheten av denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

12 §

Sökande av ändring

Ett beslut som avses i denna lag får överklagas enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Beslutet skall dock iakttas genast trots att det överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

13 §

Förhållande till annan lagstiftning

I fråga om försäkringsgaranti för undantagsförhållanden gäller utöver bestämmelserna i denna lag i övrigt vad som bestäms om statsgaranti i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988).

Utöver bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas i fråga om offentligheten i försäkringsgarantikommissionens för undantagsförhållanden i denna lag avsedda verksamhet i tillämpliga delar 18 kap. 6, 6 b och 6 c § i lagen om försäkringsbolag (1062/1979).

Utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om sekretess eller utlämnande av uppgifter, skall försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden inom utsatt tid ge statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet, Försäkringsinspektionen samt Försörjningsberedskapscentralen upplysningar som är nödvändiga för utförandet av de uppgifter som anges i denna lag eller i lagar som gäller försäkringsverksamhet eller för trygandet av försörjningsberedskapen.

14 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om fastställandet av garantiavgiften och handläggningsavgiften för försäkringsgaranti för undantagsförhållanden samt om försäkringsgarantikommissionens för undantagsförhållanden förvaltning och organiseringen av dess verksamhet kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

15 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs 12 b och 40 b—40 d § i beredskapslagen av den 22 juli 1991, sådana de lyder i lag 696/2003, och statsrådets förordning av den 4 december 2003 om försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden (998/2003).

Mandattiden för den försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden som tillsatts med stöd av beredskapslagen fortsät-

ter till utgången av pågående mandattid, om inte statsrådet före det tillsätter en ny kommission med stöd av denna lag.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 8 juni 2006

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Tuula Haatainen*